

Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD) je znepokojena postojem českých parlamentních stran k novele zákona o veřejném ochránci práv

Průzkumy ukazují, že oběti často diskriminaci chápou jako něco nevyhnutelného, proti čemu nemá smysl bojovat. Na Platformu PROUD se obrací LGBT osoby, které se s diskriminací na základě sexuální orientace nebo genderové identity setkávají ve svém každodenním životě. Nejedná se pouze o urážky či pokřikování, bohužel se vyskytují také případy nepřijetí do pracovního poměru při zjištění sexuální orientace žadatele apod.

Blíží se závěrečné hlasování o novele zákona o veřejném ochránci práv (sněmovní tisk 379), která by měla posílit pravomoci ombudsmanky. Jak možnost antidiskriminační žaloby ve veřejném zájmu, tak možnost podat návrh na zrušení zákona porušujícího základní lidská práva a svobody či jeho části k Ústavnímu soudu představují důležitý krok v boji proti diskriminaci v České republice. Oddalování projednávání, ale také pozměňovací návrhy, které výše popsané změny ruší, nebo je mění tak, aby byly bezzubé, nás silně znepokojují.

Podle našeho názoru je problematické, že za mnohými omezujícími návrhy stojí antipatie k současné ombudsmance Anně Šabatové. Problematické návrhy se týkají především zamítnutí rozšíření pravomocí veřejného ochránce nebo schválení jejich minimalistické a proto neefektivní varianty. Tato minimalistická varianta spočívá například v tom, že možnost podat antidiskriminační žalobu ve veřejném zájmu bude možné až poté, co byly vyčerpány všechny již nyní dostupné prostředky. To nicméně celý proces značně zpomalí a potenciální nápravu diskriminačního jednání ještě více oddálí. Pro oběti diskriminačního jednání se tak obrana stává neefektivní a vidina dlouhého procesu značně demotivující. I proto se domníváme, že takto formulovaná antidiskriminační žaloba ve veřejném zájmu je bezzubá.

Objevily se ale také návrhy na zakotvení možnosti odvolání ochránce pro závažné pochybení Poslaneckou sněmovnou, což dle nás vyplývá především z již zmiňovaných antipatií k osobě ombudsmanky, nikoliv z faktu, že by jakýmkoliv způsobem nevykonávala svou práci nebo překračovala své pravomoci a kompetence. Zejména u poslanců koaličních stran je takový postup zarážející. Koneckonců se vláda ve svém programovém prohlášení zavázala právě k posílení možností obrany proti diskriminaci stejně jako k možnosti podávat návrh na zrušení protiústavního zákona Ústavnímu soudu.

Je třeba zdůraznit, že novela by veřejné ochránkyni práv dala pouze kompetenci podat návrh na zrušení zákona či jeho části k Ústavnímu soudu. Nejedná se tak o pravomoc k automatickému rušení zákonů, jak je někdy v médiích tvrzeno. Navíc by se návrhy ombudsmanky mohly týkat pouze působnosti VOP (týkalo by se pouze ochrany základních lidských práv a svobod).

Antidiskriminační žaloba ve veřejném zájmu není v evropském kontextu ničím výjimečným, existuje v 16 evropských zemích. V sousedním Slovensku ji může podávat i nevládní nezisková organizace Poradňa pre občianske a ľudské práva. Navíc v ČR mají možnost podávat žalobu ve veřejném zájmu na ochranu spotřebitelů i různé neziskové organizace. Jak je možné, že právu spotřebitele je dáována větší váha než lidským právům? Je také nutné upozornit na situaci některých skupin obyvatel, které nejsou chráněny ani inspekčními orgány – například nikdo nemá ve své pravomoci kontrolu rovného přístupu ke zdravotní péči nebo k bydlení. V případě České republiky by její uzákonění představovalo důležitý krok směrem k řešení diskriminace jako systémového problému. Podle průzkumu agentury FOCUS se v České republice setkává s diskriminací přibližně 11% lidí. Průzkum dále ukazuje, že oběti často diskriminaci chápou jako něco nevyhnutelného, proti čemu nemá smysl bojovat. Právě v tom by antidiskriminační žaloba ve veřejném zájmu mohla výrazně pomoci, ovšem jako první, nikoliv jako poslední možná volba

Prosím Vás tak jménem Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD) o podporu původního návrhu novely zákona o veřejném ochránci práv, který obsahuje možnost podat návrh na zrušení zákona k Ústavnímu soudu a možnost antidiskriminační žaloby ve veřejném návrhu. Zároveň apelujeme na nepřijetí pozměňovacích návrhů směřujících k odvolatelnosti ombudsmana/ombudsmanky.

Za Platformu pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD)

Ing. Petr Laně

(jednatel)

